

N 99-206731

Byfunn fra felt FA – Folkebibliotekstomten, Kjøpmannsgata 20-26. (TA 1973/1) Gbnr. 401/285, Trondheim kommune, Trøndelag.

Folkebibliotekstomten

Oversikt over delfelt

 Etterreformatorisk kjeller

1:500 10m

Figur 1: Oversikt over delfelt på Folkebibliotekstomten. (Alström og Hodkinson 1986:10).

Sammendrag gjenstander:

Gjenstand	Antall
Amulett	1
Armbånd	1
Avslag	1
Bakstehelle	113
Ballast	1
Barre	2
Beholder	1
Belte	1
Beltespenne	1
Beslag	17
Blikk	10
Blokk	2
Bolle	16
Bolt	3
Bor	1
Brent leire	2
Brett	1
Brodd	1
Bryne	155
Bygningsdel	18
Bygningsstein	35
Børtre	1
Bøtte	40
Bånd	1
Båt	1
Båtdel	25
Dekorelement	8
Drikkeglass	2
Emne	6
Eske	1
Fat	31
Figur	9
Fiskekrok	2
Flaske	30
Flette	1
Flis	5
Fottøy	656
Fragment	26
Futteral	4
Garnfløtt	35
Gevir	58

Gjenstand	Antall
Gjerde	1
Gren	2
Gryte	19
Hake	1
Hank	2
Hanske	1
Hekte	1
Helle	0
Hengsel	5
Hjul	4
Horn	16
Høvve	1
Håndtak	31
Håndten	1
Hår	2
Ildslagningsstein	1
Ildstål	2
Islegg	6
Kakkell	1
Kam	57
Kanne	2
Kar	151
Kile	7
Kjetting	2
Klesplagg	2
Knapp	1
Knevel	1
Kniv	46
Knoll	1
Kole	2
Konkresjon	1
Kopp	1
Kors	3
Krampe	5
Krok	8
Krukke	6
Krus	1
Kube	1
Kule	1
Kvernstein	4
Kvist	3

Gjenstand	Antall
Lampe	8
Leirkar	1024
Leirklining	6
Leketøy	9
Lenke	1
Lisse	4
List	1
Lokk	35
Lysholder	1
Lås	8
Låsepinne	8
Mangletre	2
Maske	3
Medaljong	1
Meisel	1
Merke	4
Mugge	1
Munnbitt	1
Musikkinstrument	2
Mynt	7
Mørtel	8
Målestokk	2
Nagle	178
Nett	1
Never	1
Nøkkel	15
Nål	167
Osteologisk materiale	3029
Overfall	1
Ovnsplate	1
Påle	66
Perle	19
Pilegrimsmerke	1
Pilspiss	4
Pinne	55
Pipe	8
Pipehode	6
Pipestilk	19
Planke	11
Plate	27

Gjenstand	Antall
Plugg	125
Pose	1
Produksjonsavfall	353
Propp	1
Prøve	453
Pung	1
Pølsepinne	75
Rake	1
Rasp	1
Rem	30
Remse	21
Ring	6
Rist	1
Runepinne	13
Sag	1
Saks	3
Sepulkralstein	4
Skaft	3
Skive	35
Skje	15
Skjekrok	1
Skjell	1
Skjørbrant stein	4
Skål	7
Slagg	197
Sleiv	1
Slipestein	1
Slire	23
Slynge	2

Gjenstand	Antall
Smykkestein	1
Snelle	1
Snor	10
Spade	4
Spatel	12
Spenne	5
Spiker	255
Spillebrett	1
Spillebrikke	86
Spinnehjul	62
Spole	2
Stake	2
Stang	7
Stav	5
Stein	106
Steke-spade	3
Stift	1
Stokk	2
Stol	5
Stropp	1
Stylus	1
Støpeform	5
Svivel	1
Syl	1
Sylinder	1
Søkke	22
Søm	1
Sømglatte	2
Taktekke	2

Gjenstand	Antall
Talje	1
Tau	50
Tavle	2
Tekstil	90
Tellepinne	11
Terning	2
Tetning	3
Trau	9
Tråd	11
Tvare	3
Tyngde	25
Tønne	34
Ukjent	498
Vabein	1
Vekt	9
Vektlodd	7
Veske	1
Vev	2
Vevlodd	65
Vevskje	1
Vevsverd	7
Vidje	5
Vindu	1
Vindusglass	14
Øks	1
Ørering	1
Øse	4
Øsekar	1
Åre	5

Sammendrag materiale:

Materiale	Antall
Bark	5
Bark/botanisk materiale	2
Bark/tre	3
Bein	2665
Bein/bronse	1
Bein/bronse/ukjent	1
Bein/gevir	13
Bein/gevir/horn	1
Bein/horn	50
Bein/jern	5
Bein/kobber-legering	3
Bein/kobber-legering/jern	1
Bein/ukjent	2
Bergart	332
Bergart/kleber	1
Bergkrystall	2
Bly	15
Bly/jern	1
Bly/kobberlegering	2
Bly/leire	1
Blylegering/kobberlegering	1
Botanisk materiale	52
Bronse	22
Bronse/jern	1
Bronse/kobber	1
Bronse/tre	1
Bronse/ukjent	1
Chert	11
Chert/flint	1
Elfenbein	2
Flint	81
Gevir	90
Gevir/bein	60
Gevir/bein/jern	1
Gevir/bein/tre	3
Gevir/horn	1
Gevir/jern	1
Glass	101

Materiale	Antall
Glass/gull	1
Glimmer	3
Gull/silke	1
Harpiks	2
Horn	33
Jern	477
Jern/kobber-legering	1
Jern/lær	4
Jern/lær/messing/elf enbein	1
Jern/messing	1
Jern/slagg	10
Jern/tre	20
Jern/ukjent	2
Jord	18
Karneol	1
Keramikk	1094
Keramikk/leire	1
Kleber	350
Kleber/trekull	1
Kobber	4
Kobber/bergkrystall	1
Kobberlegering	17
Kobberlegering/jern	1
Kritt/flint	1
Kvarts	2
Kvarts/ukjent/sandstein	1
Lær	873
Lær/jern/sølv-legering	1
Lær/tekstil	1
Lær/ull	1
Leire	97
Leire/slagg	9
Leire/trekull	1
Maling/tekstil	1
Maling/tekstil/tjære	1
Mørtel	8
Never	3

Materiale	Antall
Never/botanisk materiale	1
Organisk materiale	45
Organisk materiale/horn	4
Organisk materiale/skinn	2
Organisk materiale/tekstil	2
Pels	1
Pimpstein	4
Pipeleire	8
Porfyr	4
Rav	1
Silke	3
Skifer	24
Skifer/sandstein	2
Skinn	1
Skjell	93
Slagg	171
Slagg/leire	10
sølv	9
Tann	13
Tann/bein	605
Tann/bein/horn	73
Tann/jern	1
Tegl	23
Tekstil	53
Tekstil/tjære	3
Tekstil/tjære/tre	1
Tekstil/tre	1
Tekstil/ull	4
Tre	1361
Tre/jern	2
Tre/ukjent	2
Tre/ull	1
Trekull	3
Ukjent	156
Ukjent/tre	9
Ull	48

H11	J11	K11
H10	J10	K10
H9	J9	K9

F site - until July 4th. 1973.

	FC	
FA	-----	-----
	FB	

FA, FB, FC - to end of 1973.
(N.B. FB/FC amalgamated towards end of 1973).

	FE	
FA	-----	-----
	FC	

1974. Until excavation of K24 completed.

-----	FE	-----
	FA	

From K24 until the end of excavation.

Figure 1. Changes in the site boundaries.

Figur 2: Oversikt over endringene i felt FA, F og FC. (Alström og Hodkinson 1986:15).

Funnomstendigheter:

F. ved arkeologiske undersøkelser på Folkebibliotekstomten, delfelt FA i 1973 - 1976. Delfelt FA ble skilt ut fra det opprinnelige delfelt «F», delfeltene FB og FC ble senere også innlemmet i FA (fig. 2, jfr. oversikt i Alström og Hodkinson 1986:13ff). Lag 1-55 utgjør det opprinnelige delfelt F, FA startet deretter på lag 56.

På Felt FA, FB og FC ble det ikke brukt gravemaskin til avdekking, dvs. feltene ble håndgravd i sin helhet. Tykkelsen på kulturlagene varierte fra 2,5 m i øst til 3,5 m i vest. Feltet var relativt uberørt av moderne inngrep, med unntak av en kjeller under Kjøpmannsgata 22, en avfallsgrop i senter av feltet og en brønn i grensen mellom feltene FA, FE og FT.

Under utgravningen fikk forskjellige enheter ulike betegnelser; konstruksjoner (K-nr), gatenivå (G-nr.) og grøfter (D-nr.). På felt FA, FB og FC ble det til sammen funnet 16 bygninger i både laft- og sleppverksteknikk, og en av bygningene (K24) har antydningvis også hatt flere etasjer (jfr. Alström og Hodkinson 1986:20, table 2). Det ble videre påvist spor av metallproduksjon som antyder et produksjonsområde på FA eller nærliggende delfelt. Videre ble det funnet en økt mengde keramikk fra fase 4, og en økende mengde spillebrikker og vevlodd fra fase 5 (Alström og Hodkinson 1986).

Stratigrafi og faseinndeling:

Delfeltet ble delt inn i 9 stratigrafiske faser, basert på observerte endringer i konstruksjonsmønstre (Alström og Hodkinson 1986). Den senere stratigrafiske analysen for Folkebibliotekstomten grupperte alle delfeltene i 12 hovedfaser (Christophersen et.al. 1988:48), som senere ble korrelert med absolutte dateringer for de respektive fasene fra 900-tallet til etter 1600 (Christophersen og Nordeide 1994). De absolutte fasedateringene for baseres på dendrokronologi, myntfunn, sko, keramikk og C14-dateringer.

Delfeltfaser felt FA (Alström og Hodkinson 1985)	Hovedfaser (Christophersen et.al. 1986:48)	Datering e.kr. (Christophersen og Nordeide 1994)
9 8 (12/12a) 8 (11/11a)	12	1600-
8 K41 (12a) 8 K40 (11a)	11	1500-tallet
7 G13 (10)	10	1325-1500
6 G12 (9)	9	1275-1325
5 G11 (8b) 5 G10 (8a) 5 G9 (8)	8	1225-1275
4 G8 (7a) 4 G7 (7)	7	1175-1225
3 G6 (6a) 3 G5 (6)	6	1150-1175
2u G4 (5)	5	1100-1150
21 G3 (4)	4	1050-1100
1u G2 (3)	3	1025-1050
1m G1 (2)	2	-1025
11 (1)	1	900-tallet

Tabell 1: Faseinndelinger og kronologi, jfr. Alström & Hodkinson 1985, Christophersen et. al 1988:48 og Christophersen og Nordeide 1994

For felt FA foreligger 19 dendrokronologiske dateringer:

N-nr.	Datering	Lagnummer
N37871	Ytre årring: 1053 e.Kr.	498
N24822	Ytre årring: 1217 e.Kr., middelkurve:1124-1217	275 B
N31017	Ytre årring: 1216 e.Kr., middelkurve:1136-1216	364 B
N41234	Ytre årring: 994 e.Kr.	659
N37010	Ytre årring: 994 e.Kr.	459 A
N25657	Ytre årring:1216 e.Kr. middelkurve: 1160-1216 e.Kr.	275 H
N24811	Ytre årring:1213 e.Kr., middelkurve: 1136-1213 e.Kr.	276 I
N25658	Ytre årring:1216 e.Kr., middelkurve: 1109-1216 e.Kr.	277 E
N25644	Ytre årring:1217 e.Kr., middelkurve: 1157-1217 e.Kr.	275 E
N25660	Ytre årring:1216 e.Kr., middelkurve: 1108-1216 e.Kr.	275 H
N25659	Ytre årring:1215 e.Kr., middelkurve: 1140-1215 e.Kr.	276 F
N25624	Ytre årring:1218 e.Kr., middelkurve: 1142-1218 e.Kr.	276 G
N25643	Ytre årring:1217 e.Kr., middelkurve: 1165-1217 e.Kr.	276 H
N28448	Ytre årring:1011 e.Kr.	330
N32330	Ytre årring:1046 e.Kr.	429 L
N31003	Ytre årring:1087 e.Kr.	445
N37017	Ytre årring:1027 e.Kr.	457 A
N24804	Ytre årring:1217 e.Kr.	275 F
N24807	Ytre årring:1216 e.Kr., middelkurve:1147-1216 e.Kr.	276 A

Tabell 2: Oversikt over dendrokronologiske dateringer fra felt FA.

Følgende mynter har blitt datert fra felt FA (jfr. Skaare 1989):

N-nr.	Datering: (Skaare, K. 1989).	Lagnummer
N38513	Harald Hardråde (1047-1066 e.kr).	654
N37257	Harald Hardråde (1047-1066 e.Kr.).	576
N39580	Harald Hardråde (1047-1066 e.Kr.).	723
N31254	Ca. 1065-1080 e.Kr.	513
N37049	Harald Hardråde (1047-1066 e.Kr.).	576
N40967	Ca. 1065-1080 e.Kr.	761

Tabell 3: Oversikt over daterte mynter fra felt FA.

Av dokumentasjon fra delfeltene FA, FB og FC finnes totalt 7 feltdagbøker, hvor lag – og strukturnummer foreligger i felles nummerserier. Videre foreligger 292 plantegninger, 106 detaljtegninger samt en mengde fotografier. Rapporten og den stratigrafiske analysen av feltet foreligger i Alström og Hodkinson 1986.

Feltledere: Erik Jondell (1973), Thomas Lassen (1973), Sara Bishop (1973), Peter Birkedahl Christensen (1973), Brian Hodkinson (1973-1976), Lynda Alker (1974) og Martin Howe (1974).

Koordinater:

Projeksjon: EU89-UTM; Sone 32, N: 7034366, Ø: 569931.

Funnet av:

Erik Jondell, Thomas Lassen, Sara Bishop, Peter Birkedahl Christensen, Brian J. Hodkinson, Lynda Alker, Martin Howe.

Funnår:

1973,1974,1975 og 1976

Litteratur:

Alström, U. og Hodkinson, Brian J. (1986): Stratigrafisk analyse. Delfelt FA, FT og FU. *Fortiden i Trondheim bygrunn: Folkebibliotekstomten. Meddelelser* (4). Trondheim: Riksantikvaren.

Christoffersen, A. et.al. (1988): Utgravning, kronologi og bebyggelsesutvikling.» *Fortiden i Trondheim bygrunn: Folkebibliotekstomten. Meddelelser* (13, del 1). Trondheim: Riksantikvaren.

Christoffersen, A. og Nordeide, S.W. (1994): *Kaupangen ved Nidelva: 1000 års byhistorie belyst gjennom de arkeologiske undersøkelsene på folkebibliotekstomta i Trondheim 1973-1985.* Oslo: Riksantikvaren.